

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 28. avgust 2018

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.3	<p>Prikaz v tabeli: (absolutne, relativne) frekvence odgovorov pri posamezni kategoriji število odgovorov pri posamezni kategoriji</p> <p>Grafični prikaz: histogram</p> <p>Presoja in pojasnitev napake z načrtom odpravljanja (npr.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dijak je želel preverjati, kako državljani Republike Slovenije doživljajo begunce, uporabil pa je vzorec svojih sošolcev, zaradi česar njegov vzorec ni bil reprezentativen. Za namen svoje raziskave bi moral načrtno zbrati naključen vzorec državljanov Republike Slovenije. – Z vprašanjem »Česa se bojite, ko pomislite na begunce?« je dijak sugeriral, da mora biti ob doživljanju beguncev prisoten strah, ter tako usmeril odgovore. Lahko bi uporabil bolj nevtralnno vprašanje, na primer: »Kaj doživljate, ko pomislite na begunce?« – Drugi pravilni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	navedena frekvenca in histogram, presoja s pojasnitvijo in načrtom odpravljanja	4
	navedena frekvenca, presoja s pojasnitvijo in načrtom odpravljanja ali naveden histogram, presoja s pojasnitvijo in načrtom odpravljanja	3
5. raven	presoja s pojasnitvijo z načrtom odpravljanja ali navedena frekvenca in histogram ali naveden histogram in presoja s pojasnitvijo ali navedena frekvenca in presoja s pojasnitvijo	2
	presoja s pojasnitvijo ali navedena frekvenca ali naveden histogram ali presoja in načrt odpravljanja	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Opredelitev pozornosti: Pozornost je proces usmerjenosti oz. osredotočenosti na omejeno število dražljajev.</p> <p>Dejavniki pozornosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zunanji dejavniki: intenzivnost, velikost, spreminjanje in gibanje, trajanje, pogostost in razlikovanje od okolice; – notranji dejavniki: potrebe, motivi, čustva, izkušnje, znanje posameznika. 	
2. raven	opredelitev pozornosti, navedba 2 zunanjih in 2 notranjih dejavnikov pozornosti	4
	opredelitev pozornosti, navedba 1 zunanjega in 2 notranjih dejavnikov <i>ali</i> obratno	3
1. raven	opredelitev pozornosti, navedba 2 zunanjih dejavnikov ali opredelitev pozornosti, navedba 2 notranjih dejavnikov ali opredelitev pozornosti, navedba 1 zunanjega in 1 notranjega dejavnika	2
	opredelitev pozornosti ali navedba 2 zunanjih ali navedba 2 notranjih dejavnikov ali navedba 1 zunanjega in 1 notranjega dejavnika	1
2.2	<p>Dejavnika pozornosti iz primera: motivacija, čustva, izkušnje ali znanje.</p> <p>Ponazoritev vpliva dveh zunanjih dejavnikov pozornosti, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – intenzivnost dražljaja: v risanki se pojavi glasno rjojenje zmaja, ki pritegne pozornost otroka; – spreminjanje in gibanje: otrokovo pozornost pritegne miška, ki beži pred mačko. 	
4. raven	pravilna ugotovitev 2 dejavnikov, poimenovanje in ponazoritev vpliva 2 zunanjih dejavnikov	4
	pravilna ugotovitev 1 dejavnika, poimenovanje in ponazoritev vpliva 2 zunanjih dejavnikov ali pravilna ugotovitev 2 dejavnikov, poimenovanje in ponazoritev vpliva 1 zunanjega dejavnika	3
3. raven	pravilna ugotovitev 1 dejavnika, ponazoritev vpliva 1 zunanjega dejavnika ali pravilna ugotovitev 2 dejavnikov ali ponazoritev vpliva 2 zunanjih dejavnikov	2
	pravilna ugotovitev 1 dejavnika ali ponazoritev vpliva 1 zunanjega dejavnika ali poimenovanje vpliva 1 zunanjega dejavnika	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Presoje in utemeljitve razlogov, ki vplivajo na to, da lahko iste dražljaje posamezniki zaznajo na različne načine, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – čustva: lahko zmanjšajo obseg zaznavanja; v stanju panike ali besa je zaznavanje omejeno, zato okoliščine pogosto napačno zaznamo ali ocenimo; močna čustva lahko vplivajo na nastanek iluzij; dražljaje iz okolja lahko napačno organiziramo ali napačno interpretiramo; – osebnostne značilnosti: pogosteje in tudi večji pomen dajemo tistemu, kar se bolj ujema z našimi značilnostmi; – predhodne izkušnje: zaradi njih se oblikuje zaznavna naravnost, ki povzroči, da zaznamo dražljaje na določen način; – vrednote in stališča posameznika: povzročijo, da bo tisto, kar se sklada z njegovimi vrednotami/stališči, posameznik hitreje in kot bolj ugodno zaznal; – motivacija (potrebe, interesi ...): povzročijo, da lahko tisto, kar potrebujemo, zaznamo prej, kot bolj pomembno ...; – vpliv skupine (konformnost): zaznavanje prilagajamo drugim ali večini; – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Upoštevamo presoje in utemeljitve dejavnikov, ki vplivajo ali splošno na zaznavanje ali na zmotno zaznavanje ali na socialno zaznavanje.</p>	
6. raven	3 presoje in 3 utemeljitve	4
	3 presoje, 2 utemeljeni	3
5. raven	2 presoji z utemeljitvama ali 3 presoje	2
	1 presoja z utemeljitvijo ali 2 presoji	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	<p>Značilnosti Piagetove teorije mišljenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Piaget je proučeval kognitivni (miselni) razvoj otrok; – miselni razvoj pomeni nenehno vzpostavljanje ravnotežja med lastnimi miselnimi strukturami in okoljem (miselna adaptacija); – stopenjska teorija razvoja mišljenja; – kognitivni razvoj poteka skozi štiri stopnje (senzomotorična, predoperativna, stopnja konkretnih operacij, stopnja formalnih operacij); – stopnje se med seboj razlikujejo količinsko in kakovostno; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Opisovanje stopenj šteje kot 1 značilnost.</p>	
2. raven	<p>navedba 3 značilnosti Piagetove teorije mišljenja</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisov.</p>	3–4
1. raven	navedba 2 značilnosti Piagetove teorije mišljenja	2
	navedba 1 značilnosti Piagetove teorije mišljenja	1
3.2	<p>Stopnja razvoja mišljenja, na kateri se nahaja otrok: predoperativna stopnja</p> <p>Pojasnitev: Otrok še nima razvite miselne operacije konzervacije; njegovo mišljenje je ireverzibilno (neobrnljivo): ne razmišlja, da slamico lahko postavimo nazaj v izhodiščni položaj; da je slamica še vedno ista slamica in se zato njena dolžina ni spremenila; kar vidi (zazna), prevlada nad logiko sklepa; nima še razvitega logičnega mišljenja.</p> <p>Primeri egocentričnosti mišljenja: Otroka vprašamo, ali ima njegov brat brata, in reče, da ne; ko mora presojati perspektivo drugega (npr., kaj druga oseba, ki sedi nasproti njega, vidi na maketi), sklepa iz lastne perspektive; pri igri skrivalnic meni, da ga drugi ne vidijo, če tudi on njih ne vidi ...</p>	
4. raven	<p>ugotovitev stopnje razvoja mišljenja, pojasnitev in primer egocentričnosti mišljenja</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti pojasnitve in jasnosti primera.</p>	3–4
3. raven	ugotovitev stopnje razvoja mišljenja in pojasnitev ali ugotovitev stopnje razvoja mišljenja in primer ali pojasnitev in primer	2
	ugotovitev stopnje razvoja mišljenja ali pojasnitev ali primer	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.3	<p>Stopnja mišljenja: stopnja formalnih operacij</p> <p>Izbire vsebin psihologije, značilnosti stopnje formalnih operacij in utemeljitve izbir, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – načrtovanje raziskave: postavljanje hipotez zahteva hipotetično mišljenje (npr. predvidevamo, kako bodo spremenljivke povezane, ali se bodo proučevane skupine med seboj razlikovale); – načrtovanje eksperimenta: načrtovanje ES in KS, NV in OV, kontrola ostalih dejavnikov, ki bi lahko vplivali na rezultat raziskave, zahteva znanstveno mišljenje; – Freudova struktura osebnosti (id, ego, superego), zavestne in nezavedne težnje: razumevanje strukture in dinamike duševnosti zahteva abstraktno mišljenje, saj je zlasti nezavedno nedostopno človekovemu neposrednemu doživljanju; – duševni procesi: motivacija, čustva, mišljenje, zaznavanje: razumevanje teh pojmov in njihovih opredelitev zahteva abstraktno mišljenje, saj so to abstraktni pojmi (niso konkretni dogodki ali predmeti, jih npr. konkretno ne vidimo); – načela zaznavne organizacije: npr. razumevanje načela lika in podlage zahteva deduktivno mišljenje, saj na podlagi poznavanja opredelitve načela sklepamo na posamezne primere; – uvrščanje različnih avtorjev in teorij v temeljne psihološke smeri: na podlagi njihovih lastnosti lahko teorije razvrščamo v različne smeri zaradi sposobnosti abstraktnega mišljenja, zmožnosti razvrščanja abstraktnih vsebin po različnih vidikih; – predvidevanje posledic npr. čustvene nezrelosti: zaradi razvitega hipotetično-deduktivnega, abstraktnega mišljenja, logičnega sklepanja brez konkretnih pomagal lahko razpravljamo o posledicah čustvene nezrelosti v medosebnih odnosih in osebnotnem razvoju posameznika; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	<p>poimenovanje stopnje mišljenja, 2 izbiri vsebin psihologije in utemeljitvi z značilnostmi stopnje</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti utemeljitve po presoji ocenjevalca.</p>	3–4
5. raven	<p>poimenovanje stopnje mišljenja, 1 izbira vsebine psihologije in utemeljitev z značilnostjo stopnje ali</p> <p>2 izbiri vsebin psihologije in utemeljitvi z značilnostmi stopnje</p>	2
	<p>poimenovanje stopnje mišljenja in 1 značilnost stopnje ali</p> <p>poimenovanje stopnje mišljenja, 1 izbira vsebin psihologije ali</p> <p>1 izbira vsebine psihologije in utemeljitev z značilnostjo stopnje</p>	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Poimenovanje in opredelitev:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dednost ali dedni zapis je program za oblikovanje posameznih značilnosti; je potencial za razvoj značilnosti posameznika. – Okolje vključuje vse vplive, ki niso podedovani; celota nepodedovanih vplivov na razvoj človeka; so dejavniki socialnega ali naravnega okolja, ki vplivajo na razvoj posameznika. <p>Navedba vrste raziskav: raziskava dvojčkov (raziskava enojajčnih in dvojajčnih dvojčkov, raziskava enojajčnih dvojčkov, ki živita ločeno); posvojitvene študije; družinske študije; raziskava sorodniških parov.</p> <p>OPOMBA: Zadostuje 1 navedba.</p>	
2. raven	<p>poimenovana in opredeljena oba dejavnika in navedena raziskava</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opredelitev.</p>	3–4
1. raven	<p>poimenovana oba dejavnika in opredeljen en dejavnik ali poimenovan in opredeljen en dejavnik in navedena vrsta raziskave</p>	2
	<p>poimenovana oba dejavnika ali poimenovan en dejavnik in raziskava</p>	1
4.2	<p>Primeri vrste raziskave:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Primer za glasbeni talent: V primeru, da enojajčna dvojčka živita ločeno - en v glasbeni družini, drugi pa ne. Pri obeh bi ugotavljali glasbeni talent. Ker imata oba enak dedni potencial in različno okolje, bi pri podobnem glasbenem talentu pri obeh sklepali na večji vpliv dednosti, različno razvitost glasbenega talenta pa bi razlagali z večjim vplivom okolja. – Primer za učne navade: Dvojajčna dvojčka ali sorojenca (različni dedni potencial) primerjamo z enojajčnima dvojčkoma (enak dedni potencial). V raziskavi bi načrtovali za oba para enake vplive iz okolja za učenje in utrjevanje učnih navad. Po določenem času bi primerjali učne navade obeh parov. Če bi rezultati pokazali večjo podobnost v učnih navadah med enojajčnima dvojčkoma kot med dvojajčnima, bi lahko sklepali na večji vpliv dednosti. 	
4. raven	<p>navedena in razložena oba primera raziskave</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 je odvisna od kakovosti primera. Kakovostni primeri vključujejo zasnovo raziskave in razlago rezultatov.</p>	3–4
3. raven	<p>naveden en primer raziskave (za glasbeni talent ali za učne navade)</p>	2
	<p>navedena splošna razlaga raziskav</p>	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.3	<p>Presoje temeljnih dejavnikov za razvoj sposobnosti, telesnih značilnosti in značaja: Pri sposobnostih in telesnih značilnostih ima večji vpliv dednost. Pri razvoju značaja ima večji vpliv okolje.</p> <p>Pojasnitev soodvisnosti temeljnih dejavnikov: Dednost predstavlja potencial, določa zgornjo mejo možnega razvoja značilnosti, od vplivov okolja je odvisno, do kolikšne mere se bo ta potencial res razvil; bolj spodbudno okolje nudi več možnosti za razvoj potenciala, vendar spodbudno okolje ne more nadomestiti nižjega dednega potenciala; za razvoj različnih značilnosti morata biti prisotna oba dejavnika, vpliv posameznega dejavnika pa je za razvoj različnih značilnosti različno pomemben.</p> <p>Utemeljitev na primeru telesne značilnosti, npr.: Matičeva starša imata oba visoko telesno težo. Tudi Matic sam je nagnjen k debelosti. Ko se pojavijo prve zdravstvene težave pri očetu, se cela družina odloči za bolj zdrav način življenja. Tako se Matic začne bolj zdravo prehranjevati in ukvarjati s športom. Ker ga pri tem starša podpirata (tudi s svojim zgledom), se Matičeva teža kmalu začne nižati.</p>	
6. raven	presoja vloge temeljnih dejavnikov za vsa 3 področja, pojasnitev soodvisnosti z utemeljitvijo na primeru	4
	presoja vloge temeljnih dejavnikov za vsa 3 področja, pojasnitev soodvisnosti ali presoja vloge temeljnih dejavnikov za 2 področji, pojasnitev soodvisnosti z utemeljitvijo na primeru	3
5. raven	presoja vloge temeljnih dejavnikov za 1 področje, pojasnitev soodvisnosti z utemeljitvijo na primeru ali presoja vloge temeljnih dejavnikov za 2 področji, pojasnitev soodvisnosti	2
	presoja vloge temeljnih dejavnikov za 2 področji ali pojasnitev soodvisnosti	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	C
2	C
3	D
4	B

Naloga	Odgovor
5	C
6	B
7	A
8	C

Naloga	Odgovor
9	B
10	C
11	B
12	D

Naloga	Odgovor
13	D
14	A

Za vsak pravičen odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji

1. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Oprelitev čustev: Čustva so procesi, ki izražajo človekov vrednostni odnos do zunanjega sveta ali samega sebe.</p> <p>Sestavine čustvene zrelosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ustreznost čustev okoliščinam, – zmožnost uravnavanja doživljanja in izražanja čustev, – raznovrstnost in kompleksnost čustvovanja. 	
2. raven	opredelitev čustev in navedene 3 sestavine čustvene zrelosti	4
	opredelitev čustev in navedeni 2 sestavini čustvene zrelosti	3
1. raven	pomanjkljiva opredelitev čustev in navedena 1 sestavina čustvene zrelosti ali navedeni 2 sestavini čustvene zrelosti	2
	pomanjkljiva opredelitev čustev ali navedena 1 sestavina čustvene zrelosti	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primer čustveno zrelega vedenja posameznika: Posameznik bi se veselil svojega uspeha, z veseljem sprejemal čestitke in čestital tudi sotekmovalcem (ustreznost čustev okoliščinam), žal pa bi mu bilo za sotekmovalca, ki je pri tekmovanju zaradi treme odpovedal (raznovrstnost in kompleksnost čustvovanja) in bi mu v intervjuju za televizijo želel uspeh v prihodnosti (zmožnost uravnavanja doživljanja in izražanja čustev).</p> <p>Primer čustveno nezrelega vedenja posameznika: Zmagovalec bi tekal od sotekmovalca do sotekmovalca in vpil: »Čestitaj mi, zmagal sem, ha, ha!« (nezmožnost uravnavanja doživljanja in izražanja čustev). Veselil bi se tega, da se je sotekmovalec, ki je pred njim na tekmovanju vodil, zmedel in napravil napako (neustreznost čustev okoliščinam), tega pa ga sploh ne bi bilo sram (pomanjkljiva raznolikost in kompleksnost čustvovanja).</p>	
4. raven	<p>primer z vključenimi 3 elementi za čustveno zrelo vedenje in 3 elementi za čustveno nezrelo vedenje posameznika</p> <p>OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti primerov. Kandidat, ki ne poimenuje, za katero sestavino čustvene zrelosti gre, se oceni na 3. ravni. Če kandidat odgovore le obrača, je ocenjen s 4 točkami.</p>	4–5
3. raven	primer z vključenima 2 elementoma za čustveno zrelo vedenje in 2 elementoma za čustveno nezrelo vedenje posameznika	3
	primer z vključenim 1 elementom za čustveno zrelo in 1 elementom za čustveno nezrelo vedenje posameznika ali	2
	primer z vključenimi 3 elementi za čustveno zrelo vedenje posameznika ali primer z vključenimi 3 elementi za čustveno nezrelo vedenje posameznika	
	primer z vključenima 2 elementoma za čustveno zrelo vedenje posameznika ali primer z vključenima 2 elementoma za čustveno nezrelo vedenje posameznika	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje dejavnikov (razlogov) čustvene nezrelosti s pojasnitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – permisivna vzgoja: oseba ni razvila uvida, kdaj je določeno čustvovanje ustrezno, katerim okoliščinam je primerno; – omejevanje čustvovanja v družini: oseba je odraščala v družini, v kateri določena čustva – denimo jeza – niso bila sprejemljiva in tako ni razvila raznolikosti in pestrosti čustvovanja; – temperament: bolj vzkipljiv posameznik reagira burno ter ni zmožen uravnavanja in obvladovanja čustev; – vloga modela: posameznik je odraščal v družini, v kateri ni imel starša, ki bi bil čustveno zrel, tako se ni mogel naučiti ustreznega čustvovanja in uravnavanja čustev; – motnje v duševnem razvoju: zaradi samega razvoja živčnega sistema ni vzpostavljene dovolj inhibicije, da bi posameznik lahko ustrezno uravnaval čustva; – vloga navezanosti: morda je oseba odraščala v sirotišnici in se ni uspela navezati na nikogar, zaradi česar ni mogla razviti čustev do mere, ki bi bila potrebna za čustveno zrelo vedenje; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s 3 pojasnitvami	5
	3 presoje z 2 pojasnitvama	4
5. raven	3 presoje z 1 pojasnitvijo ali 2 presoji z 2 pojasnitvama	3
	3 presoje ali 2 presoji z 1 pojasnitvijo	2
	2 presoji ali 1 presoja s pojasnitvijo	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Značilnosti humanistične psihologije:</p> <ul style="list-style-type: none"> – predmet proučevanja: osebnostna rast, samoaktualizacija, motivacija, vrednote, ustvarjalnost, samopodoba, volja; – način raziskovanja: študije primerov, intervjuji, vprašalniki, introspekcija (metode in tehnike, ki so osredotočene na proučevanje zavestnega doživljanja); – predstavnik: Maslow. 	
2. raven	navedba predmeta proučevanja (2), načina raziskovanja (2) in predstavnika	4
	navedba predmeta proučevanja in načina raziskovanja (3 dejstva) ter predstavnika	3
1. raven	navedba predmeta proučevanja in načina raziskovanja ali navedba predmeta proučevanja in predstavnika ali navedba načina raziskovanja in predstavnika	2
	navedba predmeta proučevanja ali način raziskovanja	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primerjava humanističnega in psihoanalitičnega pojmovanja motivacije: Humanistična smer poudarja svobodno voljo, zavestno voljo, zavestno odločanje, samodejavnost; psihoanalitična smer se osredotoča na nezavedno, nezavedne motive, dinamiko duševnosti, strukturo duševnosti, zavestna volja je podrejena nezavednemu, moralnim zapovedim ...</p> <p>Ponazoritve razlag predstavnikov obeh smeri: Humanistična smer: posameznik je motiviran za doseganje vrhunskih rezultatov v športu, ker želi uresničiti svoje potenciale, talente; ker ga pri tem vodi notranja motivacija (interes za šport); ker se je tako sam odločil na podlagi svoje svobodne volje ... Psihoanalitična smer: nezavedno tekmuje s svojim očetom, nekdanjim športnikom, in ga skuša preseči; s tekmovalnostjo na področju športa želi nadomestiti primanjkljaje na katerem od drugih področij (npr. učenje); zaradi močnega nadjaza je zadovoljen le z odličnimi dosežki ...</p>	
4. raven	primerjava obeh pojmovanj motivacije in ponazoritvi razlag obeh smeri OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti primerjave in ponazoritev.	4–5
3. raven	primerjava obeh pojmovanj motivacije in 1 ponazoritev razlage	3
	primerjava obeh pojmovanj motivacije ali 2 ponazoritvi razlage	2
	1 ponazoritev razlage	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Prednosti humanistične psihologije:</p> <ul style="list-style-type: none"> – je optimistična, saj človeku daje upanje, da lahko nadzoruje svoja dejanja in odločitve; – človeka pojmuje kot dobro, razumsko bitje; – začetki proučevanja zavestne motivacije in človekove svobodne volje, samodejavnosti; – ni deterministična: človeka ne določajo povsem nezavedni mehanizmi, vplivi okolja; – opozorila na pomen proučevanja duševnih procesov in doživljanja; – pomembna na področju psihološkega svetovanja, psihoterapije; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Pomanjkljivosti humanistične psihologije:</p> <ul style="list-style-type: none"> – je težko eksperimentalno preverljiva; – uporablja subjektivne pristope k proučevanju; – pretirano poudarja pomen človekove svobodne volje pri reševanju problemov in težav; – zanemarljivo proučevanje spoznavnih procesov; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 prednosti in 2 pomanjkljivosti humanistične psihologije ali obratno	5
	2 prednosti in 2 pomanjkljivosti	4
5. raven	2 prednosti in 1 pomanjkljivost ali obratno	3
	1 prednost in 1 pomanjkljivost ali 2 prednosti ali 2 pomanjkljivosti	2
	1 prednost ali 1 pomanjkljivost	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelevitev inteligentnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – je zmožnost učinkovitega učenja, mišljenja in prilagajanja okolju; – je zmožnost reševanja problemov in iznajdljivost v novih situacijah. <p>OPOMBA: Za pravilni odgovor zadostuje 1 opredelitev.</p> <p>Opredelevitev ustvarjalnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – je miselni proces, katerega rezultat so originalni in ustrezni dosežki. <p>Sestavine divergentnega mišljenja po Guilfordu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – originalnost (izvirnost), – fluentnost (tekočnost), – fleksibilnost (prožnost). 	
2. raven	opredelitev inteligentnosti in ustvarjalnosti, navedene 3 sestavine divergentnega mišljenja	4
	opredelitev inteligentnosti in ustvarjalnosti, navedeni 2 sestavini divergentnega mišljenja OPOMBA: Če kandidat navaja pomanjkljivo opredelitev, se oceni na 1. ravni.	3
1. raven	opredelitev inteligentnosti in ustvarjalnosti ali opredelitev inteligentnosti, navedeni 2 sestavini divergentnega mišljenja ali opredelitev ustvarjalnosti, navedeni 2 sestavini divergentnega mišljenja	2
	opredelitev inteligentnosti ali opredelitev ustvarjalnosti ali navedeni 2 sestavini divergentnega mišljenja	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Faktorji inteligentnosti po Thurstonu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – besedno razumevanje, – faktor besednosti, besedna tekočnost (fluentnost), – številski (numerični) faktor, – prostorski (spacialni) faktor, – zaznavni (perceptivni) faktor (zaznavna hitrost), – spominski faktor (faktor memoriranja), – faktor presojanja, sklepanja (rezoniranja). <p>Vpliv posameznih faktorjev inteligentnosti na učenje različnih šolskih predmetov, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – besedno razumevanje: pomembno je za uspešno učenje (tujih) jezikov, omogoča razumevanje besed, besednih analogij, omogoča razumevanje slovničnih pravil ...; tisti otroci, ki imajo slabše razvit (poudarjen) ta faktor, pri slovenščini težko razumejo slovnična pravila, metafore ...; – faktor besednosti: razvitost faktorja je pomembna pri slovenščini, kaže se v obsegu besednega zaklada npr. pri pisanju esejev ...; kdor ima slabše poudarjen faktor besednosti, ima težave pri tujih jezikih, težje usvaja besedni zaklad ...; – številski faktor: razvitost tega faktorja je pomembna pri matematiki (fiziki, kemiji), npr. pri hitri in natančni rabi računskih operacij (seštevanju, odštevanju, deljenju, množenju) ...; tisti, ki imajo slabše poudarjen številski faktor, imajo težave pri matematiki (fiziki, kemiji), ker počasneje npr. seštevajo, odštevajo, množijo, delijo ...; – prostorski faktor: pomemben je pri učenju geografije, vpliva na prostorsko predstavo posameznih geografskih področij ...; – zaznavni faktor: pomemben je pri biologiji, vpliva npr. na zaznavanje majhnih razlik pri mikroskopiranju ...; – spominski faktor: pomemben je npr. pri učenju tujih jezikov, vpliva na hitro pomnjenje novih besed, slovničnih pravil ...; – faktor presojanja in sklepanja: pomemben je npr. pri učenju fizike, vpliva na razumevanje fizikalnih zakonov in sklepanje o dogajanju v naravi ...; – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Kandidat lahko pojasnjuje v smislu ugodnega ali neugodnega vpliva faktorjev na učenje šolskih predmetov.</p>	
4. raven	<p>navedeni 4 primarni faktorji, pojasnjen njihov vpliv na učenje 4 različnih šolskih predmetov</p> <p>OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti pojasnitev. Če kandidat ne pojasnjuje konkretnega vpliva na različne šolske predmete (pojasnitve so splošne), je ocenjen na 3. ravni.</p>	4–5
3. raven	<p>navedeni 3 primarni faktorji, pojasnjen njihov vpliv na učenje 3 šolskih predmetov ali navedeni 4 primarni faktorji, za 2 pojasnjen vpliv na učenje šolskih predmetov</p> <p>navedena 2 primarna faktorja, pojasnjen njun vpliv na učenje 2 šolskih predmetov ali navedeni 3 primarni faktorji, za 1 pojasnjen vpliv na učenje šolskega predmeta</p> <p>naveden 1 primarni faktor, pojasnjen njegov vpliv na učenje 1 šolskega predmeta ali navedena 2 primarna faktorja</p>	3 2 1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja dejavnikov, ki lahko pri otroku spodbujajo razvoj inteligentnosti, z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spodbude staršev (pri otrokovem spoznavanju okolja): pomembno je, da starši ponudijo otroku čim več izkušenj, ga seznanjajo z novimi situacijami (ga npr. peljejo v gozd, v hlev, v živalski vrt, mu razlagajo naravne pojave ...), pri otroku tako potekajo procesi asimilacije in akomodacije (po Piagetu) in se krepi razvoj miselnih funkcij ...; – posebni programi za nadarjene učence: z nadarjenimi učenci se npr. učitelji posebej ukvarjajo, razvijajo višje ravni znanja, ki odstopajo od običajnega pouka ...; – ukvarjanje z različnimi dejavnostmi: otroci, ki imajo možnost ukvarjanja z različnimi (pristočasnimi, izvenšolskimi dejavnostmi), obiskujejo krožke, lahko razvijajo svoja močna področja in s tem razvijajo posamezna področja inteligentnosti ...; – vrednote in norme kulture, ki ji posameznik pripada: družba, ki ima pozitiven odnos do izobrazbe, vlaga več denarja v področja, ki ponujajo različne dejavnosti, v katerih se lahko udeležujejo otroci in se intelektualno razvijajo ...; – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Presoja dejavnikov, ki lahko spodbujajo otrokovo ustvarjalnost, z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – družina – spodbude staršev: starši npr. pomagajo otroku zgraditi mesto iz lego kock, če kaj naredi po svoje, ga spodbujajo, ne zasmehujejo njegovih idej; starši odgovarjajo otrokom na vprašanja in jim hkrati puščajo prostor za razmislek in lastne zaključke ...; – način dela vzgojiteljic v vrtcu: vzgojiteljice ponudijo otrokom različne načine igre, jih spodbujajo pri domišljjskih igrarh; ko otroci likovno ustvarjajo, pohvalijo njihove nenavadne rešitve, ne grajajo izdelkov, ki niso ustvarjeni natančno po navodilih ...; – pravljice: otrok se lahko ob poslušanju pravljice identificira s pravljичnim likom, sam nadaljuje zgodbo v želeni smeri, razvija domišljijo ...; – šola: npr. učitelj ne kaznuje otroka za neupoštevanje določenih pravil oz. omejitev pri nekem šolskem delu, na primer pri risanju drevesa pri likovni vzgoji ...; učitelj ne vztraja pri eni pravilni rešitvi, ampak upošteva različne, ustrezne odgovore kot pravilne ...; ko otrok dobi pravilen rezultat pri izračunu z drugačnim računskim postopkom, učitelj upošteva otrokovo iznajdljivost ...; – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	2 presoji dejavnikov, ki vplivata na inteligentnost, z utemeljitvama in 2 presoji dejavnikov, ki spodbujata ustvarjalnost, z utemeljitvama (2 + 2 in 2 + 2 = 8)	5
	2 presoji dejavnikov, ki vplivata na inteligentnost, z utemeljitvama in 1 presoja dejavnika, ki spodbuja ustvarjalnost, z utemeljitvijo <i>ali</i> obratno (2 + 2 in 1 + 1 = 6) ali 2 presoji dejavnikov, ki vplivata na inteligentnost, 1 utemeljen, in 2 presoji dejavnikov, ki spodbujata ustvarjalnost, 1 utemeljen (2 + 1 in 2 + 1 = 6)	4

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
5. raven	2 presoji dejavnikov, ki vplivata na inteligentnost, 1 utemeljen, in 1 presoja dejavnika, ki spodbuja ustvarjalnost, z utemeljitvijo (2 + 1 in 1 + 1 = 5) ali 1 presoja dejavnika, ki vpliva na inteligentnost, z utemeljitvijo in 2 presoji dejavnikov, ki spodbujata ustvarjalnost, 1 utemeljen (1 + 1 in 2 + 1 = 5) ali 2 presoji dejavnikov, ki vplivata na inteligentnost, 1 utemeljen, in 2 presoji dejavnikov, ki spodbujata ustvarjalnost (2 + 1 in 2 = 5) ali 2 presoji dejavnikov, ki vplivata na inteligentnost, in 2 presoji dejavnikov, ki spodbujata ustvarjalnost, 1 utemeljen (2 in 2 + 1 = 5)	3
	1 presoja dejavnika, ki vpliva na inteligentnost, z utemeljitvijo in 1 presoja dejavnika, ki spodbuja ustvarjalnost (1 + 1 in 1 = 3) ali 1 presoja dejavnika, ki vpliva na inteligentnost, in 1 presoja dejavnika, ki spodbuja ustvarjalnost, z utemeljitvijo (1 in 1 + 1 = 3) ali 2 presoji dejavnikov, ki vplivata na inteligentnost, in 1 presoja dejavnika, ki spodbuja ustvarjalnost ali obratno (2 in 1 = 3)	2
	1 presoja dejavnika, ki vpliva na inteligentnost, z utemeljitvijo ali 1 presoja dejavnika, ki spodbujajo ustvarjalnost, z utemeljitvijo ali 2 presoji dejavnikov, ki vplivata na inteligentnost ali 2 presoji dejavnikov, ki spodbujata ustvarjalnost (vedno po 2)	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelitve in primeri oblik za posamezno vrsto vedenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prosocialno vedenje: dejavnosti, ki jih družba pozitivno vrednoti in so naravnane na pomoč drugim; v iskanje koristi za druge; v zadovoljevanje potreb drugih; primeri: sodelovanje, altruizem, pomoč drugim, solidarnost; – proindividualno vedenje: v ospredje postavljamo sebe in svoje koristi; primeri: asertivnost, egoizem, sebičnost, tekmovalnost. 	
2. raven	2 opredelitvi in po 2 primera oblik za posamezno vrsto vedenja	4
	2 opredelitvi in 3 primeri oblik (zajeti obe vrsti vedenja)	3
1. raven	1 opredelitev in primer oblike za vrsto vedenja ali opredelitev 2 vrst vedenja	2
	1 opredelitev ali 2 primera oblik	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primeri (in pojasnitve) za prosocialno vedenje, npr.: <i>altruizem:</i> nesebično priskočimo na pomoč sošolcu, ki ima učne težave (pomagamo in pri tem nimamo osebnih koristi); <i>sodelovanje:</i> prijatelji na počitnicah skupaj pripravljajo kosilo, vsak je zadolžen za neko opravilo (skupna aktivnost, s pomočjo katere hitreje, učinkoviteje opravimo neko nalogo); <i>pomoč drugim:</i> sošolcu, ki se pri telesni vzgoji poškoduje, pomagamo, da pride do doma (pomagamo drugemu, ki se je znašel v težavah) ...</p> <p>Primeri (in pojasnitve) za proindividualno vedenje, npr.: <i>asertivnost:</i> prijatelji pritiskajo na mladostnika, naj se jim pridruži na zabavi, on jim odločno pove, da se mora učiti za maturo in naj se raje dogovorijo za naslednji vikend (postavimo se zase, vendar smo pri tem spoštljivi do drugih); <i>egoizem:</i> sošolec ne posodi zapiskov sošolki, ki je manjkala pri pouku, ker se mu ne da nositi zvezka naslednji dan v šolo (potrebe drugih nam niso pomembne, le naše).</p>	
4. raven	3 primeri (ponazorjene oblike obeh vrst vedenja) in pojasnitve za posamezno obliko vedenja	4–5
	OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti primerov in pojasnitev.	
3. raven	2 primera in pojasnitvi	3
	1 primer in pojasnitev ali 2 primera	2
	1 primer	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Posledice dveh vrst vedenja za mladostnikov položaj v vrstniški družbi:</p> <p>Prosocialno vedenje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – višji status, večja priljubljenost med vrstniki; – lahko dobi položaj vodje; – sošolci se radi obračajo po pomoč; – sošolci ali prijatelji lahko izkoriščajo mladostnikovo nesebičnost, pripravljenost za dajanje pomoči; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Proindividualno vedenje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lahko ga bolj cenijo, ker zna postavljati meje, zna se prijazno postaviti zase; – slabši položaj, sošolci se ga izogibajo, ko ugotovijo, da skrbi samo zase; – konfliktnost, ker sošolci zaznavajo, da jih ogroža (je tekmovalen); – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Kandidat lahko presoja tudi posledice posameznih oblik vedenja (npr. altruizma, tekmovalnosti idr.).</p>	
6. raven	5 posledic (vključeni obe vrsti vedenja)	5
	4 posledice (vključeni obe vrsti vedenja)	4
5. raven	3 posledice (vključeni obe vrsti vedenja)	3
	2 posledici (vključeni obe vrsti vedenja) ali 3 posledice (vključena 1 vrsta vedenja)	2
	2 posledici (vključena 1 vrsta vedenja)	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.